

Forslag til ny karakterskala – og hvorfor den er bedre end det, der ellers er meldt ud!

I debatten om en ny eller justeret karakterskala er der vigtige pointer, der ofte overses. Man må dog gøre sig klart, at der findes rimeligt gode argumenter for, at syvtrinsskalaen i 2005 kom til at se ud, som den gør. Der var afgørende mangler ved den gamle 13-skala, der skulle rådes bod på. Det kan man læse om i karakterkommissionens betænkning fra november 2004. Karakterskalaen blev desuden evalueret i 2019 af Danmarks Evalueringsinstitut, så der er allerede gjort et stort forarbejde, som en ændring naturligvis skal basere sig på.

En ny skala, der er blevet luftet hen over sommeren, er

0 // 2 – 4 – 6 – 8 – 10 – 12

Den er et skridt i den rigtige retning, men har en afgørende mangel ved kun at have en enkelt dumpekarakter. Det vil skabe store problemer, hvis den blev indført. I uddannelsesverdenen har vi brug for to dumpekarakterer, og det vil jeg uddybe nedenfor. Der er yderligere nogle vigtige aspekter, der oftest bliver overset i debatten, som jeg også vil inddrage.

Kritikpunkterne mod syvtrinsskalaen er i hovedtræk:

- (1) Karakteren -3 er uforståelig og demotiverende.
- (2) Skalaen har skabt inflation i karaktererne (karakterglidning).
- (3) Karakterspringene mellem 4-7 og 7-10 er for store.
- (4) Der mangler en eller flere midterkarakterer.
- (5) Der mangler en karakter for den helt exceptionelt fremragende præstation.
- (6) Der er for stort fokus på fejl i beskrivelserne af karaktererne.

På denne baggrund mener jeg, at følgende karakterskala bedst kan imødekomme kritikken, uden at man smider de positive elementer af syvtrinsskalaen ud med badevandet:

01 – 03 // 5 – 7 – 9 – 11 – 13

hvor 5 er den laveste karakter, hvormed man består. En middelprestation skal have karakteren 9. Lad mig argumentere kort for denne skala.

For det første slipper vi af med det forhadte -3. Den nye lave dumpekarakter 01 indikerer derimod, at eksaminanden godt kan have tilegnet sig en smule af de tiltænkte kompetencer, men langt fra nok til at bestå. 03 er en mildere dumpekarakter, der viser at man ikke var så langt fra bestå-grænsen. Socialistisk Folkeparti (og andre) har foreslået en karakterskala med kun én dumpekarakter, men det er ikke en brugbar skala i praksis. I mange dele af uddannelsesverdenen består man dele af eller hele uddannelsen på et gennemsnit, og det bliver simpelt hen for let at bestå på et gennemsnit med kun én dumpekarakter. Vi har også brug for en "hård" dumpekarakter, som man ikke kan tillade sig, hvis man vil bestå, eller som i det mindste trækker mere mærkbart gennemsnittet. Ligesom vi har behov for at kunne differentiere mellem forskellige grader af gode præstationer, skal vi også kunne differentiere mellem de præstationer, der ikke lever tilstrækkeligt op til kravene. Jeg gør opmærksom på, at disse to nye dumpekarakterer er præcis lige så milde/hårde som 00 og -3 er i den nuværende syvtrinsskala, når vi tænker i gennemsnitsberegninger.

For det andet vil den foreslåede skala modvirke karakterglidning. Ved indførelsen af syvtrinsskalaen undervurderede man den psykologiske faktor ved at forsøge at omdefinere 7-tallet fra at være lidt under middel på 13-skalaen til at være syvtrinsskalaens middelkarakter. Man

forsøgte altså at opgradere værdien af tallet 7. Den gik ikke! Meget hurtigt blev 7-tallet den lidt utilfredsstillende karakter, selvom de fleste eksaminander jo faktisk burde være fuldt tilfredse med middelkarakteren. Det viste, at man skal være varsom, hvis man vil genbruge talværdier, når man laver en ny karakterskala. Den skala, jeg foreslår, vil derimod *udnytte* den psykologiske faktor til at imødegå karakterglidning. Det eneste tal, der bliver genbrugt, er 7-tallet, men det får netop den værdi, 7-tallet allerede har i praksis, nemlig karakteren, der er lidt under middel. Flere af de nye karakterer er imidlertid tal, der blev benyttet i den gamle 13-skala. Vil det så ikke give problemer? Tværtimod. De nye karakterer 9, 11 og 13 er jo netop *nedgraderinger* af deres betydning i forhold til 13-skalaen, og det gør hele forskellen. Underviserne vil derfor lettere kunne holde lidt igen med de højeste karakterer, og det er præcis, hvad vi skal sigte mod. Der gives jævnfør evalueringsrapporten for mange topkarakterer i øjeblikket mange steder i uddannelsessystemet.

For det tredje er springende mellem karaktererne i den foreslåede skala lige store, så der bliver gjort op med kritikpunkt nummer tre. De store spring i syvtrinsskalaen blev i 2005 valgt for at vise, at 7-tallet er tænkt som en "bredere" karakter end de øvrige, dvs. 7-tallet skal i den store population være den hyppigste karakter. Sådan er det ikke blevet i praksis, og evalueringen tyder på, at det i nogle tilfælde vanskeliggør karaktergivning.

Det fjerde kritikpunkt bliver ikke tilgodeset med den foreslåede skala. Der vil fortsat være fem bestå-karakterer. Det var et afgørende argument for at udskifte 13-skalaen, at den havde for mange middelkarakterer, og de lå for tæt. Det skal vi ikke tilbage til. Derimod er der jo rig lejlighed til undervejs i undervisningen at benytte tallene ind i mellem karaktererne for at kunne belønne også mindre fremskridt hos den enkelte elev. Dette foreslog karakterkommissionen også i sin tid. Endelig er der store fordele med en skala med netop fem bestå-karakterer (og to dumpekarakterer), idet den umiddelbart kan oversættes til den internationale ECTS-skala. Evalueringsrapporten understreger, at der vil være store udfordringer ved at gå bort fra en skala med syv trin (heraf to dumpede). Verden er ikke blevet mindre international i de tyve år, vi har haft syvtrinsskalaen, så lad os holde fast ved fem bestå-karakterer og to dumpekarakterer.

Det femte kritikpunkt lider lidt den samme skæbne. Vi har ikke behov for en karakter for den exceptionelle præstation. Det gamle 13-tal var af en stribe grunde en sten i skoen, som man netop ville af med, da syvtrinsskalaen blev indført. Blandt andet stillede det danske studerende i en dårlig situation, hvis de ville rejse ud i verden, for de blev ikke anset for at være topstuderende, når de "kun" havde luttet 11-taller... Det var også i konflikt med ECTS-skalaen, der ikke indeholder en sådan undtagelseskarakter. Omend ønsket om en karakter for den helt exceptionelle præstation ofte fremføres, så viser evalueringsrapporten, at der ikke er enighed om dette ønske på uddannelsesinstitutionerne. Heller ikke arbejdsgiverne ønsker det gamle 13-tal tilbage, men peger på at det i stedet er centralt, at karakterinflation modarbejdes, så topkarakteren reelt kun tildeles i omegnen af 10% af de beståede præstationer. Karakterglidning er som nævnt netop noget, den her foreslåede karakterskala modvirker, så arbejdsgivernes ønske bliver dermed imødekommet.

Så er der endelig *det sjette punkt*, som egentlig ikke har at gøre med karakterskalaen, men udelukkende med beskrivelsen af karaktertrinnene. Det er faktisk en myte, at der er fokus på fejl i den nuværende skala, for ordet "fejl" nævnes ikke en eneste gang i trinbeskrivelserne. Derimod tales der om "mangler", og det er jo ikke det samme! En fordel ved at have et vist fokus på mangler er, at en eksaminand efter f.eks. en mundtlig eksamen kan have en vis forventning om at kunne få en kort, men brugbar forklaring på, hvorfor der ikke blev givet en højere karakter. Her kan eksaminator forklare, at der f.eks. var mangler i argumentationen på de og de konkrete, centrale steder undervejs. Dette vil eksaminanden kunne lære af og tage højde for ved kommende eksamener. Vi må ikke ende med nogle beskrivelser af karaktererne, der bliver upræcise og svære

at afkode for eksaminanden. Ordet "fejl" opfattes næste altid negativt, men som evalueringsrapporten slår fast, så er "mangler" i en læringssituation ikke entydigt negativt, men rummer også et udviklingspotentiale. Ikke desto mindre synes jeg, det er helt naturligt, at man ved enhver revidering af en karakterskala genovervejer trinbeskrivelserne. Evalueringsrapporten påpeger også, at der kan være behov for at se på det hensigtsmæssige i, at trinbeskrivelserne har fokus på mangler, og at spørgsmålet om hvorvidt beskrivelserne skal ændres i høj grad relaterer sig til, hvilken læringskultur man ønsker at fremme. En grundig overvejelse vedrørende trinbeskrivelserne kan jeg kun anbefale.

Jeg synes, det er på sin plads med en ny karakterskala, men en *gennemtænkt korriger*ing af den nuværende syvtrinsskala er helt klart den bedste løsning.

Jeg ser frem til at tage en revideret syvtrinsskala i brug, gerne den her foreslåede – væk med -3 men lad os beholde to dumpekarakterer!

Venlig hilsen

Bjarne Schmidt

Scharffenbergsgade 22
6400 Sønderborg

Kort om min baggrund:

Cand.scient i fysik og matematik fra Niels Bohr Institutet. 15 års erfaring som gymnasielærer efterfulgt af 18 år som fuldtidsunderviser på Syddansk Universitet, hvor jeg stadig er ansat og primært har publiceret indenfor universitetspædagogik og -didaktik.